

วัณโรค

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์พันธ์ชัย รัตนสุวรรณ

วัณโรค ส่วนใหญ่มีสาเหตุจากเชื้อแบคทีเรียชนิดหนึ่ง คือ *Mycobacterium tuberculosis* ซึ่งทำให้เกิดการอักเสบในเนื้อเยื่อของอวัยวะต่างๆ โดยพบได้บ่อยที่สุดที่ปอด หรือเรียกว่า “วัณโรคปอด” จะพบได้ประมาณร้อยละ 80 ส่วนหากเป็นที่อวัยวะอื่นๆ เรียกว่า “วัณโรคนอกปอด” อย่างไรก็ตาม การแพร่กระจายติดต่อกันจะเกิดจากผู้ป่วยวัณโรคปอดไอหรือจาม การแพร่กระจายจะมีโอกาสสูงขึ้นมากเมื่อตรวจพบว่ามีเชื้อวัณโรคอยู่ในเสมหะของผู้ป่วยรายนั้นๆ

ปัจจุบัน การรายงานจำนวนผู้ป่วยวัณโรคในประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น เนื่องจากปัจจัยหลักสำคัญคือ ประสิทธิภาพการดูแลรักษาผู้ป่วยวัณโรคยังไม่เข้มแข็งเพียงพอ ส่งผลให้ผู้ป่วยวัณโรครับประทานยาไม่ถูกต้องหรือไม่ครบตามกำหนดทำให้เกิดเชื้อวัณโรคดื้อยาตามมา อีกทั้งยังมีการแพร่ระบาดของโรคเอดส์เป็นปัจจัยเสริม ทำให้สถานการณ์การดื้อยาวัณโรคมีแนวโน้มยิ่งแย่ลงไปอีก ส่งผลให้มีภาระค่าใช้จ่ายสูงขึ้นมากในการรักษาผู้ป่วยวัณโรคดื้อยา

อาการสงสัยของวัณโรคปอด คือ **ไอเรื้อรังติดต่อกัน 2 สัปดาห์ขึ้นไป** ควรไปรับการตรวจวินิจฉัยที่โรงพยาบาลว่าเป็นวัณโรคปอดหรือไม่ อย่างไรก็ตาม ผู้ป่วยวัณโรคปอดอาจมีอาการร่วมอื่นๆ ได้แก่ ไข้ เหงื่อออกตอนกลางคืน เบื่ออาหาร น้ำหนักลด เจ็บหน้าอก ไอมีเสมหะปนเลือด ผู้ที่มีอาการไอเรื้อรังสงสัยวัณโรคปอดควรรีบไปรับการตรวจวินิจฉัย เพื่อจะได้เริ่มการรักษาโดยเร็วที่สุด และจะได้ตัดวงจรการแพร่กระจายเชื้อวัณโรคไปยังผู้อื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้สัมผัสใกล้ชิดที่อาศัยในบ้านเดียวกัน

หากได้รับการตรวจวินิจฉัยว่าเป็นวัณโรค การรักษาในปัจจุบันยังต้องใช้เวลาในการรักษานานอย่างน้อย **6 เดือน** โดยในระยะ 2 เดือนแรกต้องรับประทานยา 4 ชนิด และในระยะ 4 เดือนหลังต้องรับประทานยา 2 ชนิด ทั้งนี้ **ควรมีพี่เลี้ยงที่เป็นเจ้าหน้าที่ช่วยกำกับดูแลการรับประทานยาทุกวันที่สถานบริการด้านสุขภาพ** หรือเรียกว่าเป็นการรับประทานยาต่อหน้าพี่เลี้ยง จะช่วยให้ผู้ป่วยรับประทานยาวัณโรคได้ติดต่อกันจนครบทุกมื้อทุกชาน นอกจากนี้ หากมีอาการแพ้ยาจากยาที่ต้องรับประทานมีหลายชนิด เจ้าหน้าที่จะได้ช่วยสังเกตและแก้ไขรักษาได้ทันเวลาที่ ทั้งนี้ การรับประทานยาต่อหน้าพี่เลี้ยงที่เป็นเจ้าหน้าที่จะทำให้มีโอกาสได้รับการรักษาหายสูงถึงร้อยละ 90 ขึ้นไป รวมถึงมีโอกาสกลับเป็นซ้ำและเกิดเชื้อวัณโรคดื้อยาน้อยมาก แต่หากผู้ป่วยรับประทานยาเองที่บ้านจะมีโอกาสรักษาหายขาดเพียงประมาณร้อยละ 50 เท่านั้น อีกทั้งยังมีโอกาสกลับเป็นซ้ำและเกิดเชื้อวัณโรคดื้อยาได้สูง

สำหรับคนที่มีภูมิคุ้มกันต่ำ ได้แก่ ผู้ที่ติดเชื้อเอชไอวีที่ทำให้เกิดโรคเอดส์ ผู้ป่วยเบาหวาน จะมีโอกาสติดเชื้อและป่วยเป็นวัณโรคได้ง่ายกว่าคนทั่วไป ดังนั้น หากเริ่มมีอาการไข้ ไอ หรือเหงื่อออกตอนกลางคืน ควรไปรับการตรวจวินิจฉัยวัณโรคที่โรงพยาบาล.